

Eric Schneyderberg

AERIC
books & prints

BOUDEWIJN BÜCH
Keizersgracht 40
1015 CR AMSTERDAM
Tel. 020 - 239261

Wouter
-
Savits

19/20 XI 1981

Gekke Jongen, Wijze Man,

Onlangs probeerde ik een proeve aan jou - aan
Kornelis nog, deze gaat in deze zending bij. Ik zit op de
verkeerde regelaafstand. Deze is inmiddels bijgesteld.

Ach, ach, ik heb Godanst toen ik je brief uit mijn busje
haalde! Mijn medebewoners dachten dat ik verzot was, dat ik
het niet lang meer houden zou. Maar niks hoor: ik was
dreef-blij van geluk. Mijn arme Markies met zijn gescheurde
schouertjes, wat kan ik voor hem doen? Wil hij een levens-
verzekerings op interest-basis van mij eécauf
Houd op, spreek ik mijzelfe toe, met dát geluif

Eric Schneyderberg

**GEKKE JONGEN,
WIJZE MAN**

**over Boudewijn Büch en Gerard Reve
over Gerard Reve en Boudewijn Büch**

www.aeric.nl

2003/2023

GEKKE JONGEN, WIJZE MAN werd oorspronkelijk uitgegeven in een oplage van 250 exemplaren voor vrienden en relaties van AENIGMA books & prints, ter gelegenheid van de herdenking van de 55ste geboortedag van Boudewijn Büch en de viering van de 80ste verjaardag van Gerard Reve,
14 December 2003

Dit is een digitaal herstellende versie, 2023

14 December 2023:
Gerard Reve 100
Boudewijn Büch 75

www.aeric.nl

Boudewijn Büch is tot aan het eind van zijn leven een bewonderaar gebleven van het werk van Gerard Reve, en Gerard Reve was gedurende een bepaalde periode, om wat voor reden dan ook, een liefhebber van Boudewijn Büch.

Büch en Reve raakten in correspondentie, hebben elkaar enkele malen ontmoet en wat al niet.

Toch heeft Boudewijn Büch betrekkelijk weinig over de Volksschrijver gepubliceerd, en de keren dát hij dat deed was dat vaak aanleiding tot controverse en rumoer; als de beide schrijvers dat niet zelf veroorzaakten, dan deden anderen dat wel voor hen.

In dit boekje wordt geprobeerd een globaal beeld te geven van hetgeen zich tussen beide schrijvers heeft afgespeeld, en bovenal wat er daaromtrent zoal in druk is verschenen, hiervoor puttend uit gepubliceerd en ongepubliceerd materiaal, persoonlijke gesprekken en waarnemingen.

GEKKE JONGEN, WIJZE MAN is de aanhef van een niet verzonden, niet gepubliceerde brief van Boudewijn Büch aan Gerard Reve uit 1981.

Maar wie is de Gekke Jongen? Wie is de Wijze Man?

Amsterdam, 14 December 2003

Voor mijn eigen Brudewijn
(Meneer Brich voor U, Bruid
voor mij')

met liefde wener van
Gerard Reue.

Dat Uwe Avonden mooi zijn, dat Uw werken een ereplaatsje hebben in mijn jongenskast, dat weet U dus allemaal

Eerste Periode, 1981 - 1983

Op 2 November 1981 schreef Boudewijn Büch zijn eerste brief aan Gerard Reve.

De toen 32-jarige Boudewijn - volgens eigen zeggen vanaf zijn veertiende levensjaar 'geheel in Reve' - moet zich gesterkt hebben gevoeld in zijn motivatie om zijn 'Franse Meester' uiteindelijk aan te schrijven door het feit dat hij op dat moment al meerdere (al dan niet bibliofiel gepubliceerde) gedichtenbundels op zijn naam had staan, evenals de roman De Blauwe Salon.

Ook dank zij zijn journalistieke werk en zijn televisie- en radio-optreden had hij inmiddels een zekere bekendheid verworven, kortom: Reve moest zo zoetjes aan wel weten met wie hij van doen had.

Bovendien had de jonge dichter een zeer direct verzoek.

In hevig gestileerde Reveaanse zinnen deed Boudewijn in zijn allereerste brief een beroep op de Volksschrijver om enkele gedichten van zijn hand af te staan ten behoeve van een eventuele publicatie door een bevriend bibliofiel drukker, een en ander met de belofte:

"U krijgt enige exemplaren in Leder en de Eer."

Dit nederige en tegelijk baldadige verzoek werd in een lange brief, die Gerard Reve enkele dagen later als antwoord schreef, als volgt afgewezen:

"Nee, ik publiceer niets bibliofiel. Alles verschijnt in voor het volk bereikbare uitgaven, zodat ook dromerige zwemjongens van hun zakgeld mijn boek kunnen kopen."

Boudewijns mededeling "*Dat Uwe Avonden mooi zijn, dat Uw werken een ereplaatsje hebben in mijn jongenskast, dat weet U dus allemaal,*" zowel als zijn ontboezeming "*Ik heb een zeldzame voorkeur voor Uw verzen die, zo schijnt het mij toe, de melancholie (het ziek-zijn van de poëzie) voortreffelijk weergeven,*" werden met gelijke munt terugbetaald:

"Ik lees alles van je in één adem uit, en dat terwijl ik bepaald geen alleseter ben."

In dezelfde brief confronteerde Boudewijn Reve met het feit dat zij beiden geboren zijn op de 14de December.

Dat Boudewijn Büch blij was met Gerard Reves antwoord mocht blijken uit enkele regels uit zijn tweede brief:

"Twee bladen in handschrift van de man die mij vroeger met mijn schamele centjes deed spoeden naar Boekhandel de Wit te Wassenaar (tegenwoordig in eigendom van een voormalig zeeman) om één der Stoa-deeltjes te kopen!

O! Meester! Heeft U wel eens jongens zien huilen? Niet van pijn maar van geluk?"

Ook Boudewijns tweede verzoek "*Mijnheer, stel u eens voor: veertien mooye verzen van Uw hand in leder en op prachtpapier. Kijkt U nog eens goed in de lade achter het bed, ligt daar nu werkelijk niet een bondeltje vergeten liederen? [...] Kijkt u nu nog eens goed in het gootsteenkastje of in het zweepkastje bij de missalen,*" kon Reve niet bewegen tot het afstaan van gedichten voor een bibliotheek publicatie en deze discussie werd gesloten.

Boudewijn verduidelijkte in diezelfde brief onder meer:

"Ik ben geboren in 1948. Toen was U reeds een volwassen markies. Des middags om twaalf uur. In de geboortekliniek Bethlehem te 's Gravenhage."

"Daar verbleef ik zeven dagen en begon mijn trieste jeugd te Wassenaar waaromtrent ik enkele onthullingen deed in mijn romannetje De Blauwe Salon, die ik U uiteraard tegen aantrekkelijke korting gaarne wil doen toesturen."

Tot dan toe hadden beide schrijvers elkaar nog niet ontmoet, maar daar zou spoedig verandering in komen.

In een niet verzonden brief aan Reve memoreerde Boudewijn Büch hun eerste onverwachte ontmoeting - waarover later meer - als volgt:

"Ach lieve jongen, toen je hier zo onaangekondigd zat, met je tasje repertoire en gescheurd schoeisel, toen schaamde ik mij zo diep. Ik was gehaast en bediepte mij niet in het lot van een wandelende Markies, die mij zijn liefde bood en waartegenover ik slechts ijheid kon plaatsen en drukke praatjes."

Een en ander kan worden verduidelijkt aan de hand van Boudewijns artikel in De Tijd (4 Februari 1983):

"Op zaterdagochtend 14 November 1981 werd er gebeld. Ik deed de voordeur via de intercom open en er kwam niemand. Ik liep naar beneden en in de hal van mijn woning stond een pover geklede man. Ha! dacht ik, eindelijk, de loodgieter, het werd tijd. De loodgieter keerde zich naar mij om en er schoot door mijn hoofd: Die kop die ken ik. Dag, jongen! zei Gerard Reve. Ik was even van mijn stuk gebracht, vooral omdat ik elders een afspraak had. Er was niet eens tijd om koffie te zetten. Reve ging even zitten en zei: Niks erg, hoor. Mag ik even rondkijken? [...] Er werd opnieuw aangebeld. Het was de fotograaf met wie ik op reportage moest. Toen we wegreden in de auto liep Reve met een gat in de schoen en een zware tas onder de arm de gracht af. Ik zwaaide naar hem. Hij zwaaide terug. Onze eerste ontmoeting had tien minuten geduurd."

Gerard Reve moet eveneens onder de indruk zijn geweest; hij schreef de dag na de ontmoeting een brief met de woorden:

"Sinds ik u persoonlijk ontmoette, is het met mijn rust gedaan. Een gehele nacht heb ik slapeloos liggen woelen, met het beeld van uw gouden jongenslichaam voor mijn tevergeefs geloken ogen."

De Volksschrijver vervolgde in dezelfde brief:

"U bent niet toevallig op mijn 25ste verjaardag geboren: u bent van mijn leeftijd, zij het iets jonger.

[...] En die Melancholie zult u voor lief moeten nemen. Je moet die te gelde maken, of je ophangen.

Indien ik mij wegens melancholie ophing, dan hadde ik mij reeds elke dag opgehangen.

[...] Wanneer verschijnt er opnieuw een werk van uw hand, waarin u onze beschaving (sic!) op niet mis te verstane wijze den handschoen in het gezicht werpt?

Ook als u geen zin hebt: schrijf het voor mij! Ik smeek het U."

Dit werd later gevolgd door de openbaring:

"Ik hoor hier en daar gunstig spreken over je dichtbundel.

Ik maak ook af en toe gedichten, waarvan sommige een aangrijpend karakter hebben."

De tweede ontmoeting tussen Boudewijn en Reve vond plaats op 15 November 1982 in het Amsterdamse theater de Brakke Grond, alwaar de Volksschrijver zijn eerste (van drie) succesvolle Gerard Reve Gala Avond presenteerde.

Van dit optreden deed Boudewijn Büch verslag in Het Parool van 16 November 1982:

"De liefhebber van de zwartgallige anecdote, de melancholie, de doodsdeed en recitatie uit eigen werk, zal deze avond volledig aan zijn trekken komen," zo liet Büch weten in zijn artikel Ome Gerard Leest Fijn Voor.

Ondertussen ging de correspondentie gestaag door; een van Reves brieven bevatte zelfs enkele ogenschijnlijk echt serieuze passages:

"Ik las uw veelgelezen roman De Blauwe Salon. Ik schrijf reeds geruime tijd (35 jaar), heb een bepaalde bekwaamheid in het vak verworven, en kan u misschien met mijn expertise van dienst zijn. In uw jeugdige onzekerheid hebt u de ietwat stu-

dentikoze figuur gekozen van een door een ander, al dan niet postuum bezorgd, geschrift. Dat is een vlucht.

[...] U durft - en hier wreekt zich uw Roomse opvoeding - Uw eigen leed, pijn, verliefdheden en liefdes niet ernstig te nemen. U relativeert alles tot in het uiterste.

[...] Laat dit boek achter U, als een waardevolle oefening. Schrijf voortaan, zonder omwegen en zonder U te verschuilen, over wat u beweegt en Uw leven is.

Uw leven heeft een zin."

Maar Reve zou Reve niet zijn geweest als hij een en ander niet op gepaste wijze had afgerond:

"Ja, mooi kan ik dat allemaal zeggen, maar U moet gewoon eens ouderwets over de knie gelegd worden."

Natuurlijk kwamen er nog veel meer en vaak ook zeer intieme onderwerpen ter sprake in de diverse brieven; een blik in Reves verzamelbundel *Schoon Schip* (1984, maar daarover later veel meer) zal een indruk geven van de aard van de onderwerpen en de 'intensiteit' over en weer.

Op 14 December 1982 vervaardigde Boudewijn, in eigen beheer, het uiterst curieuze boekje 1982, *An Other Poem*; een in een oplage van 10 exemplaren met de hand uitgeschreven vers (oorspronkelijk geschreven op het eiland Fiji, September 1982) waarvan het bijgevoegde colofon luidde:

"Uitgegeven op de Groenland Pers t.g.v. auteurs 34ste verjaardag en Gerard Reve's 59ste."

Ondanks deze aantekening is de inhoud van het vers op geen enkele wijze aan Gerard Reve gerelateerd.

Of Boudewijn Gerard Reve een exemplaar van dit boekje heeft geschonken is niet duidelijk; in de briefwisseling of elders wordt er in ieder geval geen melding van gemaakt.

November 1982 nodigde Gerard Reve Boudewijn Büch per brief uit om hem een interview af te nemen voor een nader te bepalen dagblad:

"Ik wil U gaarne door een gehele dag lullen alhier een onderhoud toestaan. Bekijk het zoude ik zeggen."

Boudewijn was op dat moment al enkele jaren op freelance basis verbonden aan een groot aantal landelijke dagbladen en tijdschriften, waarin hij inmiddels talloze artikelen had gepubliceerd op voornamelijk letterkundig gebied.

In een bevestigende brief met vele zakelijke en technische details schreef Boudewijn:

"Doe je de vijfde januari een lekker geurtje op? Geen goedkope Engelse lotion maar een dure parfum? [...] Ik reken op U, Markies! Heeft u sterke koffie op Uw programma?"

Met zijn bemoedigende woorden *"Ik heb kijk op jonge mensen. U zult stellig Uw land & Uw volk ooit versteld doen staan,"* zou Reve blijk geven van een vooruitziende blik: het interview, afgenomen te Schiedam op 5 Januari 1983 en gepubliceerd in het Amsterdamse dagblad Het Parool op 15 Januari van hetzelfde jaar, zou door een aantal zeer krasse uitspraken van Reve voor de nodige commotie zorgen.

Dit alles zou tot een (tijdelijke) breuk leiden tussen de twee schrijvers en een bepaalde periode doen afsluiten.

Een wrang detail is het feit dat Reve op de dag van publicatie van het interview nog een lange hartelijke brief schreef, die Boudewijn enkele dagen later ontving. In deze brief werd met geen woord gerept over de interviewsessie.

"Zodra ik een gaatje vind, schrijf ik je de veelbewogen geschiedenis van mijn leven. Doordat ik zo hard gewerkt heb en zo veel mooie dingen geschreven heb, word ik dit jaar reeds 60. Als jij net zo hard gewerkt had, was je stellig reeds 45 of 48 geweest. Het is een kwestie van aanpakken."

Deze brief bevatte overigens ook de zoveelste uitnodiging aan Boudewijn om naar Frankrijk te komen:

"Overweeg eens, op het kasteel, in alle rust, en ver van de weedom van de woestijn van glas en beton die grote stad heet, gratis te logeren, te eten en konsumpsies te gebruiken."

De brief ging vergezeld van een sleutel (dé sleutel?) van Gerard Reves 'geheime landgoed', inclusief een met de hand vervaardigde sleutelhanger en een ansichtkaart annex routebeschrijving.

Ondanks dit soort herhaalde verzoeken is Boudewijn Büch nooit bij Reve in Frankrijk op bezoek geweest.

Twee dagen later, op 17 Januari 1983, schreef Reve - zich nog van geen kwaad bewust - vanuit Frankrijk nóg een brief, die Boudewijn ontvangen moet hebben op het moment dat het rumoer rond beide scribenten al was losgebarsten.

*"Wij hopen zeer spoedig omgaand van je te horen. Houd goede moed, knappe, geile, stoere, jonge Zanger!
Niet ik: JIJ bent de Blanke Dichter van Stad en Land bij uitstek. Wat zoude ik gaarne heel mijn gewonde hart voor je openen. Ik zoude wel alles voor je willen doen."*

Op geen van beide brieven heeft Boudewijn geantwoord.

Vooralsnog dient vermeld te worden dat ik op dat moment nog geen enkel contact had met Boudewijn Büch, noch met Gerard Reve.

Dat zou pas in 1989 respectievelijk 1990 gaan gebeuren.

Vanaf 1977 was ik werkzaam in het Haagsche filiaal van Boekhandel de Slegte, eens door Boudewijn omschreven als de Meest Democratische Boekhandel van Nederland.

Den Haag is inderdaad de geboortestad van Boudewijn Büch, en Wassenaar, waar ik toen toevallig woonde, is het dorp waar hij opgroeide.

Ik moet Boudewijn onbewust voor het eerst ontmoet hebben in Dierenpark Wassenaar, waar ik halverwege de jaren 70 een tijdje als manus-van-alles werkzaam was, en waar Boudewijn - hoewel hij in die tijd al elders woonde - volgens eigen zeggen nog zeer regelmatig kwam.

Natuurlijk zou ik kunnen melden dat ik mij nog heel goed kan herinneren dat ik Boudewijn Büch eens op een regenachtige donderdagmiddag een handstand heb zien maken tussen de Humboldt-pinguïns - het Zuid-Amerikaanse ras dat naar binnen moest als het te koud werd - maar dit soort fabelisering komt al genoeg voor in het werk van beide schrijvers, laat ik dat nu maar niet doen.

Die pinguïns, ja, die moesten 's winters naar binnen, daar hielp geen lieve moedertje (of, om met Reve te spreken, geen Lieve Moedertje) aan, maar daar bleef het dan ook bij.

En wat voor een rol speelde het werk van Gerard Reve op dat moment in mijn leven? Geen, volstrekt geen.

Maar dat lag niet aan hem, dat spreekt vanzelf.

U valt mij toch regelmatig lastig met uw meesterwerken?

Tweede periode, 1983 - 1984

Op 15 Januari 1983 publiceerde Het Parool het, wat later bleek geruchtmakende, interview met de kop Gerard Reve Is Het In Grote Lijnen Eens Met God.

De in deze krant weergegeven politieke uitspraken van Reve veroorzaakten een stroom van negatieve reacties.

De gewraakte uitspraken, die hier niet zullen worden herhaald, werden wel degelijk letterlijk geciteerd, zoals ik heb kunnen constateren aan de hand van de uitgewerkte transcriptie van dit interview waarover ik sinds 1994 beschik, en aan de hand van geluidsbanden van een groot deel van de sessie. Vooral deze geluidopnamen zijn veelzeggend.

Reves *"Jezus Christus, je begrijpt me niet!"* komt uit de grond van zijn hart; in het iets subtielere *"Ik kijk naar je foto's, ik ruk me eige af, ik ben op tragische wijze op jou verliefd, maar met je praten kan ik niet,"* is de ironie goed hoorbaar. Enkele anderen passages spreken overigens ook boekdelen, al was een en ander al eens eerder gezegd of geschreven.

In een zeer omvangrijk artikel getiteld Afscheid van Gerard Reve, in het toenmalige weekblad De Tijd van 4 Februari 1983, ging Boudewijn in op de praktische zaken die vooraf gingen aan het interview, de opnamen zelf en de heftige reacties die op zowel Reve als hem betrekking hadden:

"Half (het leek soms wel heel) Nederland stortte zich op Reve. Maar ook op mij, waar ik tot op heden weinig van begrijp.

De schrijver ging (nog) niet tegen mij tekeer. Ik verwachtte dat ook niet: ik had het interview gemaakt dat Reve immers zelf gewenst had."

Boudewijn besloot het stuk met de woorden:

"Reve heeft afscheid van mij genomen - zo lijkt het. Ik ben dus gedwongen afscheid van hem te nemen.

Van zijn werken neem ik echter geen afscheid. Zij bevatten Reve's gruwelijke Majesteit."

De verdere citaten van Reve werden in dit artikel overigens met minder zorg verwerkt dan in het oorspronkelijk gepubliceerde interview; uitspraken die tijdens de opnamen in een ruimer verband waren gedaan, werden af en toe aan elkaar gekoppeld. Toch geeft een en ander een goed beeld van het geheel, zoals viel te constateren.

Desalniettemin was het wellicht toch aardig geweest als in de weergave van het vraaggesprek wat minder de nadruk zou zijn gelegd op de politiek en ook wat andere, meer vrolijke uitspraken zouden zijn opgenomen, zoals:

"Ik heb De Avonden, nadat ik het geschreven had, nooit meer gelezen. Ik durf het niet. Maar ze zeggen allemaal, ook in de ensiklopie, dat het een heel mooi boek is. En die mensen hebben gestudeerd en ik niet, dus moet ik het dan beter weten dan die mensen?"

Of een lang twistgesprek dat aanving met de regels:

"Wat is dan de specifieke steun die je van Maria krijgt?"

"Dat weet ik niet, dat moet je aan Haar vragen," en dat ook Boudewijns quasi-verontwaardigde *"Maar U valt mij toch regelmatig lastig met uw meesterwerken?"* bevatte.

De volgende fraaie dialoog uit de transcriptie krijgt, ruim twintig jaar later, een extra lading:

GR: *"Als je ouder wordt zie je de dood anders.*

Als je heel jong bent, dan bestaat de dood niet; de dood overkomt andere mensen, maar jou niet."

"En zo tegen de veertig wordt de dood zichtbaar; dan leef je niet meer van je geboorte af, expansief, maar contratief als het ware; dan leef je naar de dood toe.

En naarmate je ouder wordt verliest de dood zijn verschrikking. Dan wordt hij van vijand tegenstander, en van tegenstander wordt hij goede buurman, en tenslotte wordt de dood een goede vriend."

BB: *"Je bent nu in de 'goede vriend' periode?"*

GR: *"Ik ben hem niet kwaad gezind."*

BB: *"Maar hij kan jou heel kwaad gezind zijn, niet? Denk je daar wel eens over na?"*

Je kunt heel erg ziek worden, verschrikkelijk lijden."

GR: *"Dat is ons opgelegd, meneer".*

BB: *"Ja, meneer, maar ik zou wel eens willen weten hoe u daar tegenaan kijkt als het er op aan komt."*

GR: *"Het gaat om mijn wereldbeeld, mijn mensbeeld. De mens is niet op de wereld gezet voor zijn geluk.*

Dat is een raar misverstand..."

De contacten tussen Reve en Büch beperkten zich vanaf dat moment tot wat schimpscheuten over en weer via de diverse media (Reve: *"Je moet dat schorem ook niet in je huis halen"*) en vanzelfsprekend bemoeide ook de rest van schrijvend en/of omroepend Nederland zich met de affaire.

Alles werd op de televisie (in een programma met de zeer toepasselijke naam De Alles Is Anders Show) op prime time nog eens dunnetjes over gedaan, of liever gezegd nog eens aangedikt.

Het in Het Parool aangekondigde radio-interview, dat gelijktijdig werd opgenomen ten behoeve van de KRO, werd door alle commotie op de lange baan geschoven en is (als het al gemonteerd was) nimmer uitgezonden.

In Februari 1983 verscheen gelukkig ook ten minste één relativerend, zelfs ronduit hilarisch artikel, en een literair curiosum bovendien.

Een aflevering van de onregelmatig verschijnende Juinensche Courant (een door Kees van Kooten en Wim de Bie voor trouwe leden van de VPRO in het leven geroepen periodiek) bevatte het stuk Nasleep van Reve-interview, Carmiggelt Doet Onthutsende Uitspraken.

Onder deze titel werd een (zogenaamd) door Boudewijn Büch afgenomen vraaggesprek met Simon Carmiggelt afgedrukt; Carmiggelt kwam er door enkele uitspraken van Reve in het Parool-interview immers niet al te best vanaf...

Dit artikel bleek echter volledig van de hand van Carmiggelt. De bewuste aflevering van De Juinensche Courant bevatte ook een verantwoording van de hoofdredacteur, geheel in de stijl van het excuus van de toenmalige hoofdredacteur van Het Parool, waar Boudewijn indertijd niet blij mee was en dat op zich ook het nodige journalistieke stof deed opwaaien.

Tot zover Het Interview - ooit door een van Gerard Reves correspondenten de Grote Reve Kruisiging genoemd en door de Volksschrijver zelf later eens de Rode Hetze - dat van zo cruciaal belang was voor het verloop van de relatie tussen de twee schrijvers. Inmiddels ligt dit voorval ver achter ons en kan het tot de literaire folklore gerekend worden.

November 1983 verscheen van de hand van Boudewijn Büch het boek Literair Omreizen, Een Idioticon.

In het aan Gerard Reve gewijde hoofdstuk in dit boekje (een verzameling herdrukken van artikelen die eerder verschenen in het Amsterdamse studentenblad Folia Civitatis) was onder meer het volgende te lezen:

*"Wie is onze grootste romancier, laten we zeggen prozaïst?
Dat was achtereenvolgens Simon van het Reve en G.K. van
het Reve en is recent Gerard Reve.*

*Reve heeft op volstrekt onnavolgbare wijze de melancholie
gestalte gegeven in zijn geschriften.*

*[...] Wij zitten echter met een probleem. Namelijk met het
vraagstuk van Reves dichterschap. En wat vinden wij?*

Wij vinden dat Reve een buitengewoon dichter dazu is.

*Men hoort het geluid niet veel maar vanaf heden gaat het
opklinken: Reve is een zeer groot dichter."*

Het opgenomen stuk (oorspronkelijk verschenen in Folia op 20 November 1982 onder de titel Reve In Amsterdam) is het enige 'onbevangen' artikel dat Boudewijn over Reve heeft gepubliceerd, zij het dat het bewust of onbewust ontkracht werd door de nogal pedant overkomende wij-vorm.

Alle latere stukken (en dat zijn er niet eens zo heel erg veel) werden geschreven in het licht van persoonlijke, al dan niet door anderen aangewakkerde, ruzies en misverstanden.

In het aan het stuk toegevoegde naschrift memoreert Büch: *"Televisieprogramma's werden omgegooid, kranten en week bladen eisten ons hoofd.*

Wij hebben er verschrikkelijk onder geleden. Desondanks be wonderen wij het werk van Reve nog steeds onverminderd en onvervaard.

Wij hebben gemeend [het stuk], ondanks alle stampij, te doen herdrukken. Toen wij het schreven, mochten we van iedereen gewoon een Reve-fan zijn.

Na Januari 1983 werd dat voor ons een stuk moeilijker."

Boudewijn besloot dit naschrift met de veelzeggende regels: *"Verder praten wij nooit meer over Reve.*

Wij lezen hem stiekempjes."

Enkele regels uit dit naschrift leken als verzuchting te zijn neergeschreven, maar waren wel degelijk serieus bedoeld:

"We hebben er wel eens aan gedacht een boek over de Affaire Reve te schrijven maar we zijn er zo moe, zo verschrikkelijk moe van geworden dat we het maar niet doen."

In mijn archief bevindt zich, in het handschrift van Boudewijn, een concept voor een brief van de Arbeiderspers:

"Geachte Heer Reve, enige jaren geleden hebben wij in onze Floret-serie het u welbekende Ezelproces uitgegeven [= De God Van Je Tante, ofwel het Ezel-proces van Gerard Kornelis van het Reve, samengesteld door Jan Fekkes, 1968 - E.S.], wat ons de gedachte ingaf om ook te proberen uitvoerig aandacht te geven aan de Reve / Büch interviews. [...] Het ligt niet in onze bedoeling de interviews als zodanig sec weer te geven. Eerder denken wij aan een soort documentaire die een aantal belangrijke aspecten van en rond de interviews belicht. Het lijkt de uitgever essentieel dat het boek besloten zal worden met uw reactie c.q. commentaar op de inhoud [...]. U heeft dus, hoe dan ook, het laatste woord.

Wij denken aan een verschijningsdatum november 1983."

Of dit concept ooit tot een echte brief is uitgegroeid is niet bekend; in elk geval is een dergelijk boek nooit verschenen. Frappant is het feit dat men (of in ieder geval Boudewijn) een parallel wenste te leggen tussen dit beruchte proces wegens vermeende godslastering (een zaak die tot voor de Hoge Raad moest worden uitgevochten, maar van welke beschuldiging Reve in 1968 werd vrijgesproken) en dit gebeuren.

Verder bleef het stil tussen de twee.

Totdat, eind September 1984, Boudewijn Büch een brief ontving vanuit Engeland, geschreven door niemand minder dan Gerard Reve.

**Tot nu toe heb ik zitten tijpen in een vaalblauwe
slaapjurk en met kerstliederen van Johnny Cash
aan het gehoor**

Derde periode: 1984 - 1985

Op 17 September 1984 - na een stilte van 21 maanden en alsof er niets aan de hand was - schreef Reve:

"Is er nog een strafvervolgning geweest? Ik heb de zaak als het ware uit de verte gevolgd.

Later kocht ik in de boekwinkel Schoon Schip, en zag achterin wel interessante brieven staan. Ondanks de soms lakonieke en ironiese toon is toch steeds de diepe ernst keukenmeester.

Schrijf of dicht je nog wel eens?

Je publiceert zeker niet meer in Het Parool? Een dom trutblad, en ze betalen heel weinig, een intellectuelenfoo.

Er staan ook vaak dingen in die in het geheel niet waar zijn."

De relativerende opmerkingen over Het Parool spraken voor zichzelf, met de teksten in Schoon Schip doelde Reve op een tweetal brieven van zijn hand aan Boudewijn die hij had laten opnemen in zijn verzamelbundel Schoon Schip (Juni 1984). Boudewijn moest echter constateren dat deze teksten, getiteld Lief Fijn Geil Beest, Twee Brieven Met Vier Gedichten Aan Boudewijn B., niet geheel waarheidsgetrouw waren gereproduceerd. Maar daarover later meer.

Hoe dan ook: een verzoening tussen beide schrijvers zou niet lang meer op zich laten wachten.

Eind Oktober 1984 presenteerde Gerard Reve zijn nieuwe roman De Stille Vriend in Amsterdam.

Boudewijn Büch was bij de presentatie aanwezig en Het Parool publiceerde een kort artikel over deze ontmoeting, compleet met grote foto waarop de twee schrijvers in innige omhelzing te zien waren.

"Kusje, kusje. Alles weer goed dus," aldus de krant, waarvan akte.

November 1984 schreef Reve:

"Je jongste nieuwe boek is stellig een grote stap voorwaarts, maar ik heb het nog niet kunnen lezen: noch in de boekhandel van Dieulefit, noch in de vier boekhandels van Monté-limar hadden ze het in voorraad.

Ik omschreef het: 'Le Rimbaud de la Hollande' maar neen.

[...] Vanmorgen keek ik reikhalzend naar de post uit. Eindelijk kwam onze facteur er aan. Wie schetst mijn verbazing en die van vele andere huisvrouwen, toen hij jouw nieuwe boek niet bij zich bleek te hebben? Aan mij kan het niet liggen.

Ik heb je mijn boek gratis kado gegeven, vrij drinken, mooie fotoos van je mooie pederastensmoeltje in de pers, maar neen hoor: geen boek van je bij de post.

[...] Wist je dat die 'Hansje' in DSV een portret van jou is? Ontzaglijk veel ruggemerg heeft die passage mij gekost."

Drie dagen later scheef Boudewijn terug:

"Je Stille Vriend staat morgen in mijn televisieprogramma in mijn persoonlijke top vijf op nummer één. Ik heb er warme woorden voor over op het scherm. Ik kreeg reeds een brief van een hysterieke dame die meende dat IK de Stille Vriend was. Gelul, natuurlijk, ik ben de Luidruchtige Vriend.

In Optima zal eerlang een stukje staan waarin ik de lof zing over de Verzoening tussen jullie en mij. Na dit stuk moet onze relatie gewoon weder geheim blijven. Zoals het hoort."

Inderdaad verscheen in Boudewijns rubriek De Waeraghtige Bibliophiel in het literaire tijdschrift Optima, December 1984, een verhaal over deze verzoening.

"Reves vriend Matroos Joop sprak mij vriendelijk aan, even later was ik in een intiem gesprek gewikkeld met Reve. We hebben elkaar gekust. Politiek zullen we het wel nimmer met elkaar eens worden, doch de waardering voor de schrijver heb ik hoog in het vaandel."

Dit verslag werd in dit nummer opgenomen als inleiding tot een veel langer artikel dat volgens Boudewijn "reeds vóór De Verzoening geschreven" was.

Boudewijn refereerde in dit stuk ook aan de al eerder ter sprake gebrachte teksten die Reve onder de Titel Lief Fijn Geil Beest, Twee Brieven Met Vier Gedichten Aan Boudewijn B. liet opnemen in zijn verzamelbundel Schoon Schip (1984).

Tot ergernis van Boudewijn waren deze brieven enigszins gecorrumpereerd afgedrukt en in gedrukte vorm zelfs voorzien van gedichten die in de oorspronkelijke brieven in het geheel niet waren terug te vinden.

De betreffende vier verzen werden overigens door Reve voor het eerst geopenbaard gedurende de al eerder genoemde voordrachten in De Brakke Grond, November 1982. *"Om reden van letterkundige waarheidsliefde en om te vermijden dat Reve's (latere) gedrukte versie de geschiedenis zal ingaan als de enige, echte versie,"* meende Boudewijn Reves brief van 10 September 1984 in zijn geheel in Optima af te moeten laten drukken, nadat hij hem al eerder in een radioprogramma integraal had voorgelezen. *"Verder zal ik nooit meer ongevraagd van jou iets voorlezen. Maar even moet het Land weten dat wij weder in goeden doen zijn,"* verontschuldigde Boudewijn zich in een latere brief, nadat Reve hem telefonisch zijn zorg had overgebracht.

Alsof er niets gebeurd was, ging de vaart er weer flink in, in elk geval voor wat Gerard Reve betreft.

November 1984 deelde de Volksschrijver Boudewijn mede: *"Toch heb ik de indruk dat U de mogelijkheden, die Uwe horoskoop U biedt, onvoldoende weet te benutten, misschien door Uw jeugd.*

Waar het volgens mij om gaat, dat is: mooie boeken schrijven, en daarmee veel geld verdienen. Natuurlijk, die jeugd is heel moeilijk te beschrijven, net als de mijne.

Ik ben bijna net zo oud als U, en toch heb ik de belangrijkste problemen van letterkundige vormgeving weten op te lossen.

U moet U, net als ik, van de mythe bedienen. Om eentonigheid te voorkomen moet U steeds met een ander verhaal komen."

Reve memoreerde ook de Grote Verzoening:

"Hoe is die verzoening tussen ons tot stand gekomen?

Waarom niet eerlijk den volke kond gedaan, dat hierin H.M. de Koningin op even diskrete als effectieve wijze bemiddeld heeft?"

Boudewijn kreeg ook het volgende advies:

"Dat reizen om ergens een deeltje van toen en toen te ontdekken, dat is toch tijdverspilling? U bent toch schrijver, en geen bibliothecaris? Het gaat in het leven om geheel andere deeltjes."

Een week later volgde Reves mededeling:

"Onze verjaardag moeten we vieren, hier of in het vaderland. Hoeveel zullen er ons nog gegund zijn?"

Intussen ontving Boudewijn ook nog een tweetal brieven van Joop Schafthuizen, onder meer betreffende de verkoop van Reveana uit eigen huis. Boudewijn schreef geen brieven terug, maar hij onderhield wel telefonisch contact.

Tijdens een van de gesprekken moet het door Reve in zijn brief voorgestelde plan om hun aankomende verjaardag ergens samen te vieren meer vorm hebben gekregen.

Boudewijn Büch en Gerard Reve zouden op 14 December 1984 (voor de eerste en de laatste keer) gezamenlijk hun verjaardag vieren, in de woning van Reve in Schiedam.

Ook deze ontmoeting zou niet zonder gevolgen blijven, maar ook in dit geval wil ik niet op de zaken vooruit lopen, want Boudewijns bibliofiel verschenen 'verslag' van dit verjaardagsfeest zou pas in December van het daaropvolgende jaar het licht zien.

Op 15 December, de dag na de viering van hun beider verjaardag, schreef Reve in een brief aan Boudewijn:

"Wat een geweldige dag, gisteren. Neen, van wat ik gezegd heb trek ik geen woord in."

Verder kwamen in deze openhartige brief passages voor als:

"In mijn jeugd ben ik als het ware doodgegooid met [De Avonden]: dat was 'zo prachtig', dat 'moest ik beslist lezen' etc. Na al dat gezwijmel viel het me een beetje tegen.

Maar dat heb je vaak met die verplichte 'klassieke' boeken, Faust, weet ik veel, ik bedoel al die cultuurtroep.

[...] Hoe het zij: je moet voortgaan. Maar je moet je geheel voor de kunst vrij maken, en al die oude boeken laten veilen."

Na een relatief lange periode van stilte van zijn kant schreef Boudewijn in December 1984 weer eens een brief, waarin hij reageerde op maar liefst zes onbeantwoorde brieven van Reve en Schafthuizen, op enkele eerder gevoerde telefonades en terugkwam op de viering van De Verjaardag:

"Dank voor je schattige brieven. Ik bekreun me om het feit dat ik je niet genoeg terugschrijf."

"[...] Onze verjaardag was een feest. Ik was blij in de trein terug. Ik vond het een heerlijke middag en voelde mij af en toe melancholiek-pruttig.

[...] Met de presentjes ben ik nog steeds zeer in mijn sas. Je agenda uit 1957 (dat jaar begon ik te stotteren, een jaar later verhuisde ik naar een Jeugdpsychiatrische Inrichting, nog een jaar later lag ik bijna tweehonderd dagen op sterven in een Haags ziekenhuis - toen had jij al aanzien en erkenning - maar, ach, wat is erkenning!) spel ik uit. Sommige zaken begrijp ik niet."

Welke presentjes dit waren, en welke zaken Boudewijn niet begreep, zal snel duidelijk worden.

Boudewijn vervolgde deze zeer lange brief:

"Je schrijft over Onze Grote Verzoening. En terecht! Ik heb buitengewoon geleden onder deze affaire waar ik verder geen woorden meer over wil schrijven, doch kwijt wil dat het een zaak was tussen de Pers en Ons. Niet tussen jou en mij.

[...] De laatste maanden lees ik nog al eens in mijn Dagboeken. Omdat ik mijn biografieke roman De Kleine Blonde Dood - een triest boek over schoonheid & levensvreugde van de jeugd - moet voltooien.

Aardig is om te zien hoe ik over jouw werken schrijf in 1964. Men zou kunnen zeggen dat ik toen verliefd op je was. Maar ik was zestien en ik had puisten.

[...] Voor de rest verwijst ik je naar mijn reeds omvangrijke boekoeuvre."

Overigens is een van motto's die voorin De Kleine Blonde Dood (1985) werden afgedrukt van de hand van Gerard Reve: "Liefde (of geen liefde), en dan ouder worden, en dan de Dood," inderdaad de laatste regels van zijn prachtige gedicht Scheppend Kunstenaar uit 1973.

Intussen had Boudewijn van Joop Schafthuizen weer eens schriftelijk huiswerk opgekregen; hem werd verzocht uit te kijken naar enkele al dan niet bibliofiele edities van Reve, als ook naar boeken van andere auteurs, die nog in de collectie van de schrijver ontbraken.

Ook werd hem opgedragen een goed huis te zoeken voor het oorspronkelijke manuscript van *De Avonden*, dat Reve van de hand wenste te doen.

Wat dit manuscript betrof deed Boudewijn zijn best want:

"Rondgevraagd hebbende over een aankoopbedrag, kom ik maximaal uit op [volgt een bedrag] en ik weet zelfs niet of dat lukt. Voor deze [alweer dat bedrag] wil ik mij sterk maken.

[...] Persoonlijk zoud ik je wel Een Ton willen geven maar dat geld heb ik niet."

Reves onderkoelde antwoord was: *"Ja, dat bedrag klopt, zij het dat je machine de 1 heeft overgeslagen, die er voor behoort te staan. Maar opnieuw: niet tobben!"*

Einde discussie. Uiteindelijk zou het complete manuscript in November 1996 geveild worden en een bedrag opbrengen dat zelfs hoger was dan Boudewijns 'schatting' en die van Reve (dus met die 1 ervoor) bij elkaar.

Op 24 December 1984 schreef Gerard Reve zijn allerlaatste brief aan Boudewijn Büch:

"Je boek over je jeugd in Wassenaar lees ik telkens opnieuw.

Jij wordt de Grote Schrijver, als je het niet reeds bent!

Ik wil de fakkel aan jou door geven. Durf je hem vast te houden?

In ruil voor bepaalde diensten zal ik je beroemd maken. Het is het laatste wat ik nog kan doen."

Waarom dit, ondanks deze woorden, Reves allerlaatste brief was zou al gauw duidelijk worden.

*Dit was alleen maar om even te laten weten dat
ik besta en vaak aan jou & jullie denk*

Vierde periode: 1985 - 1989

Op 10 Maart 1985 probeerde Boudewijn Büch door middel van een kort briefje het contact met Gerard Reve, waarvan hij op de een of andere manier vermoedde dat het niet al te best meer was, te herstellen.

"Al zo'n tijd niks gehoord. Jij bent toch niet boos? Of de matroos?"

Boudewijn refereerde in deze brief aan een kort tevoren in de Haagsche Post verschenen artikel, waarin hem een bepaalde akelige benaming voor Reve in de mond werd gelegd en waarvan hij zich, met redenen omkleed, distantieerde.

"Schrijf mij eens een briefje, bijvoorbeeld over huisdieren. Over katten of zo. Dan kan ik een stukje over je schrijven waarin staat dat je niet alleen een beesten- maar ook een mannenvriend bent," probeerde Boudewijn nog.

"Dit was alleen maar om even te laten weten dat ik besta en vaak aan jou & jullie denk."

Reve bleek echter niet te overtuigen, hij zou niet meer antwoorden. Wel zouden beide schrijvers nog even op andere wijze 'eenzijdig contact' houden, hetgeen wellicht het best op de volgende wijze kan worden samengevat:

16 Oktober 1985 verscheen in Het Parool, in de vorm van een open brief van Boudewijn aan Reve, een recensie van diens zojuist verschenen Brieven aan Geschoolde Arbeiders.

In dit artikel, met de kop Lieve Gerard, maakte Boudewijn van de gelegenheid gebruik om, op zijn geheel eigen wijze, ook andere dingen aan de kaak te stellen en/of te verklaren:

"Het is al weer een paar weekjes stil tussen ons en je moet mij geloven dat 't zeer bevalt. Weliswaar schrijven we al een hele tijd geen brieven meer aan elkaar maar mijn telefonisch antwoordapparaat wordt nagenoeg dol van jou en Joop, en dat allemaal vanwege een lullig agendaatje uit 1957. Ik wil deze kwestie de wereld uithelpen en leg haar nog één keer uit.

Verleden jaar op 14 december - de dag waarop we beiden onze verjaardag vieren - was ik bij jou in Schiedam op verjaarsvisite. Jij was zo lief om mij wat cadeautjes te geven waar Joop er eentje aan toevoegde.

Eén van die cadeautjes was jouw zakagenda uit 1957: het jaar dat je grotendeels in Engeland woonde.

Je weet hoe blij ik er mee was; zeker in mijn hoedanigheid van conservator van mijn particuliere letterkundige museum. Als je mij zoiets geeft, weet je dat ik er over zal schrijven.

Dat deed ik ook, zijdelings, in twee bladen. In een van die periodieken schreef ik dat ik het agendaatje op de rommelmarkt gekocht had. Uiteraard is dat niet waar maar ik vond dat niet iedereen behoefde te weten wat er bij jou en mij thuis precies cadeau wordt gegeven."

Na enkele akelige persoonlijke details volgde de toevoeging: "Zijn de problemen nu over? Of blijven we zeuren?"

Maar Boudewijn ging nog verder:

"Ik hoop niet dat je kwaad wordt.

[...] Toen je mij op onze verjaardag dat agendaatje schonk, gaf je mij tevens je drankrekeningen uit 1964," om vervolgens het bewijs te leveren dat Gerard Reve in 1964 geen 3000 gulden aan drank uitgaf, zoals hij in een brief aan een der Geschoolde Arbeiders meldde, maar 'slechts' fl. 841,85.

"Het gaat mij wat te ver om je ook nog te schrijven hoeveel geld je indertijd terugkreeg aan statiegeld," besloot Boudewijn dit artikel...

En zo beide schrijvers nog geen onoverbrugbaar geschil hadden, hadden ze het door deze Kamikaze-actie van Boudewijn vanaf dat moment zeker.

Wat Brieven aan Geschoolde Arbeiders betrof, want daar ging het in eerste instantie om, was Boudewijns oordeel:

"Een meesterwerk dat misschien wel je beste brievenboek is."

In een latere aflevering van Optima (het themanummer Drank & Letteren, begin 1986) zou Boudewijn, in zijn eigen rubriek De Waeraghtige Bibliophiel, nog eens uitgebreid terugkomen op de genoemde drankrekeningen, die hij inderdaad van Gerard Reve als verjaarspresentje ontving op 14 December 1984.

Dit stuk, getiteld Koning Alcohol, heette een voorstudie te zijn van een (nooit voltooid) groot artikel Reve En Koning Alcohol.

Omdat het genoemde agendaatje ook enkele andere relevante gegevens bevatte omtrent Reves alcoholgebruik, kwam dit object nog eens ter sprake.

Maar het werd allemaal nog veel erger...

Op 14 December 1985 verscheen bij de Utrechtse uitgeverij, Salix Alba, in een oplage van 100 stuks, een boekje van de hand van Boudewijn Büch getiteld Een Decembervertelling.

Het naschrift van het werkje vermeldde:

"Boudewijn Büch's Een Decembervertelling, een fantastisch verhaal, grijpt terug op een werkelijk plaatsgevonden gebeurtenis, d.d. 14 December 1984.

De compositie van het verhaal volgt (maar dit terzijde) alle fantastische regels van de verbeelding."

Deze aantekening moest gezien worden als een understatement: met de tekst in dit boekje was van alles aan de hand.

De eerste regel *"Met twee geschenkboeken, een bos rode rozen en mijzelf stond ik te wachten op het tochtige stationsplein van S."* is waarschijnlijk de enige regel die geheel naar waarheid is opgetekend.

Kleine uitleg voor de honderd gelukkige bezitters van deze Decembervertelling: de twee genoemde boeken waren respectievelijk Boudewijns eigen Weerzien en zijn Bibliotheken. Over deze geschenken schreef Reve al eerder het volgende:

"Ik ben erg ontroerd door je nieuwe boek WEDERZIEN.

Welk een jeugd! Ik dacht dat ik het erg moeilijk had gehad, maar vergeleken bij de jouwe, was mijn jeugd één onbezorg de lach. Maar het is wel een prachtig boek, wat je geschreven hebt. En dan al die broertjes! Ik heb maar één broer, die slechts een halfbroer is, want ik ben de zoon van een Noorse zee-officier. Wat is er van die broertjes geworden?"

Over Bibliotheken meldde de Volksschrijver:

"Dat boek over al die boeken, in al die gebouwen, wat vreselijk! Je leest het als een roman, omdat die boeken vaak weg zijn of helemaal stuk. Als al die boeken weg waren, dan waren we een stuk verder. Dan behoefde jij niet meer al die reizen te maken, en kon je bij mij komen logeren."

Over de rozen schreef Reve later, in zijn daaropvolgende brief, gedateerd *"Vierde dag na Reve geboorte, 1984"*:

"Weet je dat je rozen er nog prachtig bij staan? Het gaat er om of iets met liefde gegeven is, dat geloof ik stellig."

In dit bizarre boekje werd het gedrag van Reve en vooral dat van Matroos Vos op een nogal sullige manier weergegeven; de beschreven stemming die volgens Boudewijn tijdens het bezoek zou hebben geheerst was bovendien geheel in tegenspraak met de door beide jarigen in hun brieven opgenomen herinneringen en dankbetuigingen.

Verder werd een lange monoloog over het werk van Goethe, die Gerard Reve volgens deze tekst tijdens Büchs bezoek moest hebben uitgesproken, vrijwel letterlijk overgenomen uit de transcriptie van het Parool-interview uit 1983.

Wellicht was dit Boudewijns reactie op hetgeen Reve het jaar daarvoor had uitgehaald met zijn Twee Brieven Met Vier Gedichten Aan Boudewijn B. in Schoon Schip.

Boudewijn had de lezer dus niet voor niets gewaarschuwd.

Ondanks dit alles bleef het rustig rond en tussen de beide schrijvers; een ieder ging zijns weegs en men liet elkaar eindelijk met rust.

Maar in het land werd af en toe nog wat nageprutteld.

Zo verscheen in Mei 1988 bij "Uitgeverij Moeder & Zoon te Maassluis" het malle boekje Kleine Larf Van Mijn Lendenen. Deze flauwe tekst, een pastiche gebaseerd op Reves verslag van het bezoek van de Paus aan Nederland in 1985, werd volgens het colofon gedrukt naar een "*aangetroffen kladschrift op de keerzijde van een brief aan Boudewijn B.*"

Onzin natuurlijk, die brieven lagen veilig opgeborgen, en bovendien schreef Reve in 1985 al lang geen brieven meer aan Boudewijn B., laat staan aan Boudewijn Büch.

Op Maandag 20 Maart 1989 verscheen in NRC Handelsblad, een artikel van de hand van Boudewijn Büch, met als titel Een Bibliofiel Hoogtepunt:

"Dat ik met de meester gedurende enkele jaren bevriend ben geweest en dat deze innige verhouding verkoelde, deed en doet uiteraard niets af aan mijn nog steeds ongeschokte liefde en waardering voor zijn werk en zelfs voor zijn persoon.

Met Gerard Reve heb ik onvergetelijke uren beleefd en een, vooral van zijn kant, verheffende correspondentie gevoerd."

"[...] Ik heb er ook geen moeite mee dat het vriendenpaar Reve / Schafthuizen de brieven die ik aan de meester schreef inmiddels in de verkoop heeft gedaan.

Wie De Avonden, Nader Tot U, Op Weg Naar Het Einde etc. heeft geschreven [kan] bij mij een potje breken."

Vervolgens ging Boudewijn over tot de kern van de zaak:

"Ik beleefde een feestdag toen mij door een bevriend boekkundige de eerste druk van De Avonden (1947) te koop werd aangeboden. En niet zomaar een eerste druk, maar de Editio Princeps met de volgende handgeschreven opdracht:

'Voor mijn leraar Jacques Presser, in dankbare herinnering aan zijn lesuren. Van de schrijver, de eerste November 1947, te Amsterdam, Gerard Kornelis van het Reve.'

De aanschaf van mijn De Avonden-exemplaar reken ik noch tans tot een bibliofiel hoogtepunt uit mijn leven.

De meester en zijn vriend leven in twist met mij. Ik leef met de meester in grote letterkundige liefde en verzamel hem in hoge, maar helaas soms kostbare, Originalehurfurcht."

Het feit dat 'Reves halfbroer' Guus van Bladel kort daarna in een artikel in HP/De Tijd liet optekenen dat een ánder (dus zijn) exemplaar de echte Editio Princeps was, deed aan de inhoud van Boudewijns stuk overigens niets af.

In datzelfde jaar 1989 verhuisde ik van het Haagsche filiaal van De Slegte naar het Amsterdamse.

Daar zou ik al gauw in nauwer contact komen met Boudewijn Büch.

Wat die contacten precies inhielden en wat daar zoal uit voort kwam, valt buiten het kader van dit boekje.

Enig voorzichtig contact met Gerard Reve zou spoedig volgen; het kon allemaal niet op.

*Wat hij ook uithaalt, hij blijft de grootste
Nederlandse prozaschrijver van deze eeuw*

Vijfde periode: 1989-1994

September 1989 kocht ik voor het Antiquariaat van Boekhandel De Slegte te Amsterdam een grote collectie bibliotheek boeken, afkomstig uit het archief van David Simaleavich van Binderij Phoenix.

Deze begaafde Amerikaans-Amsterdamse boekbinder had in opdracht van een groot aantal Nederlandse drukkers en uitgeverij luxe bindwerk verzorgd voor vele, veelal exclusieve uitgaven.

Uiteraard bevond zich in deze verzameling ook zeldzaam werk van Boudewijn Büch en Gerard Reve.

Intussen was ik al dermate vertrouwd geraakt met het fenomeen Boudewijn Büch dat ik hem dorst te vragen om voor de catalogus die ik van de collectie zou samenstellen een bijdrage te leveren, dit ondanks het feit dat hij in Het Parool een woedend stuk had geschreven waarin hij zijn zegje deed over de handelswijze van 'zijn' gewezen binder.

De verkoopcatalogus van de collectie, 15 Jaar Nederlandse Bibliotheek, die in December 1989 verscheen, bevatte het vers Moderne Bibliotheek; een van de mooiste 'boekengedichten' ooit door Boudewijn Büch geschreven.

Het spreekt vanzelf dat zowel het werk van Boudewijn Büch als dat van Gerard Reve zeer prominent in deze catalogus aanwezig waren.

Om de een of andere reden was de openbaring van deze aankoop Groot Nieuws in Letterenland: bijna alle vak-, dag- en weekbladen besteedden er volop aandacht aan, iets dat ik eigenlijk nooit goed heb begrepen.

Het nieuws moet ook naar Frankrijk zijn overgewaaid, want eind November 1989 ontving ik een brief van, jawel: Gerard Reve.

Een heuse, voldoende gefrankeerde, handgeschreven brief van Gerard Reve, of - om Boudewijn Büch te citeren:

"Een schrijver, zo verdrokt in letterkunde, zet zich aan zijn wankle keukentafel en neemt de tijd een jongeman 'met een pianostemmersfacie' aan te schrijven."

De Volksschrijver reageerde naar aanleiding van een artikel in NRC Handelsblad en polste de mogelijke aanwezigheid van enkele items in de collectie.

Het antwoord moet Gerard Reve gunstig hebben gestemd, want er volgden meer brieven.

Van de inhoud van de correspondentie hoeven de literatuurhistorici niet wakker te liggen, maar persoonlijk was ik met Reves Vriendelijke Groeten, de Hoogachting, de Beste Wensen voor mijn Gezondheid en mijn Werk in het Nieuwe Jaar, alsmede het Gezegend Pinksterfeest al zeer tevreden.

Voor Eric J. Schneiderberg.
(Zo jongen, werk jij hier? En je
kon zo goed leren?)
Gerard Reve
niets aan te doen.
La Grace, 15 maart 1990.

Maar met een enkele opdracht wist ik me niet zo goed raad.

Pas echt leuk werd het in 1991, toen Boudewijn zijn zo goed als complete collectie moderne Nederlandse literatuur aan mij van de hand deed.

Deze uitgebreide collectie boeken en geschriften, inclusief opdrachtexemplaren van enkele 'belangrijke' Nederlandse schrijvers, werd kort daarna gepresenteerd in de catalogus DE LITERAIRE NALATENSCHAP VAN BOUDEWIJN BÜCH, een titel die momenteel een weinig wrang overkomt.

Zo goed als alle Nederlandse schrijvers verdwenen uit Büchs bibliotheek, behalve onder meer Gerrit Achterberg, Willem de Merode, Jan Hanlo, F. Bordewijk en NATUURLIJK behalve Gerard Reve.

Het feit dat Boudewijn tegelijkertijd het archief van zijn eigen literaire werk uit de periode 1965 (!) tot 1991 het huis uit deed is in dit verband minder interessant, of het moet zijn omdat er zich enkele bijzondere aan Gerard Reve gerelateerde geschriften van Boudewijns hand tussen bevonden.

Wederom bleek een en ander Groot Nieuws: zo goed als alle landelijke dag- en weekbladen, en zelfs radio en televisie, besteedden er volop aandacht aan, en dit keer ook menig al dan niet 'gedupeerde' columnist en/of schrijver.

"Ofschoon men mij ongetwijfeld niet op mijn woord geloven zal, heeft geld niets met deze beslissing te maken," schreef Boudewijn in zijn in de catalogus opgenomen voorwoord.

Inderdaad wilde niemand hem op zijn woord geloven.

Ik wel.

In de marge werden enkele eenzijdige oorlogjes gevoerd.

"Herken het bloedgeld, bijbels als de daad. Domweg inhalig in de Kalverstraat," zo dichtte een geleerd slachtoffer (uiteraard onder pseudoniem) in het tijdschrift Maatstaf.

"Met het verzamelde werk van Boudewijn Büch teistert men de vuilnisman," oreerde Neerlands Geëmigreerd Geweten, maar het werd een stuk stiller toen bleek dat de man niet echt recht van spreken had, maar dat is weer een verhaal apart.

Boudewijn zelf meldde in zijn wekelijkse rubriek in de toenmalige Krant op Zondag:

"Mijn literair archief is nu weg en verkocht. Blij dat ik van al die literaire rotzooi af ben.

Denk er nu zelfs over mijn REVEANA te verpatsen."

Dat laatste zou echter nog een tijdje op zich laten wachten.

Ondertussen had zich iets opmerkelijks voorgedaan. In zijn in 1990 verschenen boek *Goethe En Geen Einde*, uitte Büch namelijk voor de eerste en de laatste keer (al dan niet terecht, dat laat ik even in het midden) openlijk en expliciet kritiek op het 'literaire gedachtengoed' van Gerard Reve.

Boudewijn beschreef in het boek een televisieoptreden van Reve uit 1989, waarin de Volksschrijver zijn theorie over het bestaan van "katholieke en niet-katholieke dieren" toelichtte. Boudewijn stelde dat Goethe een en ander ruim 200 jaar eerder al uit de doeken had gedaan en voegde hier aan toe:

"Des te misselijker van Reve dat hij in een gesprek met mij, de dato 5 Januari 1983, betoogde: "Sommige korte gedichten van Goethe zijn wel mooi, maar verder vind ik zijn werk rijkelijk gezwollen, hoor. En ik vind Faust absoluut, totaal, honderd procent onleesbaar. Maar, dat ligt aan mij, hoor. Goethe is de grootste cultuurdrager sinds Erasmus. Als ik hem maar niet hoeft te lezen. Zo zit ik in elkaar."

Deze uitspraak was inderdaad nagenoeg letterlijk geciteerd uit de transcriptie van het Parool-interview dat plaatsvond op genoemde datum.

Reve werd in Goethe En Geen Einde nog een keer opgevoerd, en wel in verband met de naam van de hoofdpersoon uit de novelle Werther Nieland, die volgens Büch gebaseerd moet zijn geweest op Goethes Die Leiden des Jungen Werther.

Boudewijn had deze theorie al eens schriftelijk aan Reve voorgelegd; December 1984 schreef hij: *"Ik heb [Werther Nieland] herlezen en vraag mij af, heb je Goethe's Werther eigenlijk ooit gelezen; had je het toen gelezen?"*

Boudewijn heeft van Gerard Reve op deze vraag echter nooit een goed antwoord gekregen.

Een en ander moet Büch hebben dwarsgezeten, want in zijn Een Decembervertelling (1985) waren beide kwesties ook al verwerkt, maar dit terzijde.

Februari 1993 berichtte een aantal landelijke kranten over het feit dat de schrijver en televisiepresentator Adriaan van Dis zijn Reve-verzameling aan De Slegte had overgedaan.

Boudewijn schreef voor de begeleidende catalogus een voorwoord, overigens zonder ook maar één keer de naam Reve te gebruiken.

En ook deze keer werd Boudewijn - zij het zijdelings en door mijn domme schuld - betrokken bij een conflict met Reve: mijn eerste persoonlijke controverse met de Volksschrijver en zijn Matroos was een feit.

Tijdens de daaropvolgende telefonades met Gerard Reve (maar vooral met Joop Schafthuizen!) mocht ik in zekere mate ervaren wat Boudewijn al meerdere malen moest hebben meegemaakt...

Gelukkig kwam alles weer goed, zoals ik niet lang daarna mocht ondervinden.

Op 13 December 1993, dus daags voor de verjaardag van Gerard Reve en Boudewijn Büch, kopte NRC Handelsblad: Gerard Reve Kun Je Veel Vergeven.

Boudewijn meldde in dit artikel: *"Wat hij ook uithaalt, hij blijft de grootste Nederlandse prozaschrijver van deze eeuw."*

De auteur van het stuk was ook op zoek naar de belangrijkste handelaar in Reveana en kwam toevallig bij mij terecht.

Mijn verhaal over de handel in Reve-spulletjes werd door Boudewijn samengevat als *"The Poor Man's Bibliophilia"* maar: *"Ik ruk nog iedere keer uit voor een nieuwe Reve, steeds moet ik weer grimlachen om zijn superieure melancholie en zwartgalligheid,"* zo haastte hij zich te melden.

In hetzelfde artikel werd melding gemaakt van het feit dat Boudewijn werkte aan zijn bundel Drie Reve-Gedichten: een op handen zijnde hommage aan de Volksschrijver.

Een dag later, op 14 December (!), ontving ik, als initiatiefnemer van de editie, het typoscript van de drie verzen, en las de laatste regels van het derde vers:

*In duizend kasten staat zijn taal,
vastgeschreven in dat galgemaal
waarop de oude knecht serveert.
De gasten eten ongelimiteerd,
het woord is vlees, verschaald de wijn,
dan valt het doek, het rouwgordijn*

Van het begeleidende notitie *"Lieve Jongen, Beste Eric, hier zijn de liederen, als je ze niet mooi vindt, mag je ze weggooien (ik ga steeds meer op de oude Johan Polak lijken)"* heb ik me niet teveel aangetrokken, maar de toegevoegde krabbel *"Voor Eric, mijn poëtisch executeur-testamentair"* spookt de laatste tijd regelmatig door mijn hoofd.

Uiteindelijk zouden de Drie Reve-Gedichten in Oktober 1994 verschijnen, fraai gedrukt in violet en zwart door Ger Kleis op zijn Sub Signo Libellipers in een oplage van 75 stuks. Een exemplaar van het boek werd naar Frankrijk gestuurd, een reactie van Gerard Reve bleef echter uit.

Kort daarna verscheen *"als waarschuwing én strenge straf voor meesterdrukker G.K."* zelfs nog een Vierde Reve-gedicht, door de dichter zelf vervaardigd op zijn Gronlandea pers.

Van dit drukje kreeg Gerard Reve in gedachten een exemplaar toebedeeld, voorzien van de voorbarige opdracht:

"Voor G.K. v/h Reve / Niet opgehaald / Boudewijn Büch."

Men lette ook op de ouderwetse schrijfwijze van Reves naam.

Maart 1994 liet Boudewijn zich voor Het Parool een interview afnemen, in mijn antiquariaat in de Kalverstraat.

Een weergave van dit gesprek werd in deze krant afgedrukt onder de kop DE VERZAMELAAR VERZAMELD.

In dit interview verduidelijkte Boudewijn Büch onder meer de recente verkoop van het allerlaatste deel van zijn literaire archief (helaas wéér zonder één snippertje Reve) dat in mijn zojuist gereed gekomen catalogus was samengebracht onder de titel THE BLUE POET STRIKES AGAIN.

Boudewijn verzuchtte:

"Het is toch godgeklaagd dat er voor iets van mij meer betaald wordt dan voor een gesigioneerde eerste druk van De Avonden van Reve? Dat is toch een absurde tragiek?"

De laatste regels van het artikel bevatten een citaat van Boudewijn Büch, refererend aan ons initiatief voor de Drie Reve-Gedichten:

REVE MOET VEREERD WORDEN, VOOR REVE DOE IK ALLES!

*Je boeken heb ik in mijn hart gesloten
en ken ik genoegzaam uit het hoofd*

Zesde periode: 1994-2002

December 1994, verscheen een door mij samengestelde verkoopcatalogus met de voor zichzelf sprekende titel:

GEZICHT OP KERSTMIS, een catalogus met bijzondere werken en handschriften van GERARD REVE, waarin opgenomen: de REVE-COLLECTIE van BOUDEWIJN BÜCH.

Inderdaad had Boudewijn kort tevoren besloten zijn Reve-collectie aan mij van de hand te doen.

In een (niet gepubliceerde) open brief aan Gerard Reve gedateerd 26 November 1994, oorspronkelijk bedoeld als voorwoord van deze Reve-catalogus, meldde Boudewijn:

"Lieve Gerard, [...] Je boeken heb ik in mijn hart gesloten - en ken ik genoegzaam uit het hoofd - maar van het letterkundige leven, de loze literaire drukte en het opgefokte neo-literaire, bibliofiele verzamelwezen heb ik mijn buik meer dan vol [...]. Het is werkelijk geen wraak van mij om die paperassen op de markt te smijten, want ik heb jouw uiterst democratische wijze van het omgaan met vertrouwelijke brieven - bijvoorbeeld die van mij, die je op een Haarlemse papiermarkt in de verkoop donderde - altijd prachtig gevonden. Nee, hoor, het is écht geen kwaaiigheid. Het Letterkundig Museum leek mij niks, de prullemand niet terecht en dat almaar bewaren was voor mij nauwelijks meer uit te houden. Vandaar deze, van jou afgekeken democratische zet op het literaire schaakbord."

De laatste woorden die Boudewijn ooit op papier rechtstreeks tot Gerard Reve heeft gericht waren:

"Dag lieve man, een stekelige kus van je Boudewijn."

Gezien het feit dat deze tekst nog enkele erg persoonlijke mededelingen bevatte, heb ik indertijd (voor alle zekerheid) besloten deze brief niet in de catalogus te laten afdrucken.

Met de "Haarlemse papiermarkt" doelde Boudewijn overigens op de Nederlandse Antiquarenbeurs, 1985, waar Schafthuizen een stand had ingericht en divers Reveana aanbod.

Ook Boudewijns originele brieven aan Gerard Reve werden aldaar aan de man gebracht, maar dit pakketje zou uiteindelijk pas in 1989 een nieuwe eigenaar krijgen.

Enige tijd later zou ik van deze brieven kopieën verwerven, niet wetende dat ik enkele jaren later de andere kant van de correspondentie in originele vorm in bezit zou krijgen.

Enkele van de in de catalogus opgenomen Reve-items zijn in dit boekje de revue al gepasseerd, zoals Pressers exemplaar van *De Avonden*; een eerste druk van *De Stille Vriend* (met de tijdens *De Grote Verzoening* geschreven opdracht "*Voor onze eigen Boudewijn, Gerard Reve, 26.10.1984*"), maar ook het inmiddels beruchte agendaatje uit 1957 (dat overigens in 1998 nog eens op een veiling in het noorden van het land zou opduiken) en de collectie drankrekeningen uit 1964.

Een ander fraai, nog niet genoemd werkje uit Boudewijns collectie was de bibliofiele editie *Zeer Geleerde Vrouwe, Twee Brieven aan Ida Gerhardt*, met de opdracht:

"Voor Boudewijn Büch, met liefste wensen voor 1982 van Matroosje en Gerard Reve, La Grâce, Januari 1982."

Boudewijn kreeg dit boek (nr. 301 van de 300 exemplaren!) vanuit Frankrijk toegezonden.

In de begeleidende brief stond de opmerking:

"Hierbij een klein boekje van me. Het kost niets; ik zet het op onkosten. Wanneer kom je hierheen?"

Verder was er nog een exemplaar van Reves brievenboek Brieven aan Simon C, met de fraaie opdracht: "*Voor mijn eigen Boudewijn ('Meneer Büch voor U, Boud voor mijn') met liefste wensen van Gerard Reve, Schiedam, 5 Januari 1982*", een datum die in werkelijkheid 5 Januari 1983 moest luiden, want Boudewijn kreeg dit exemplaar overhandigd na afloop van de opnamen van het Parool-interview.

Bij dezelfde gelegenheid ontving Boudewijn ook een door Reve vervaardigd afschrift van het gedicht Eerste Communie, met de toevoeging: "*Met de kroontjespen uitgeschreven voor Boudewijn Büch / Gerard Reve / 5.1.1983*".

Het moment dat Reve dit vers voor Boudewijn uitschreef is overigens fotografisch vastgelegd, men raadplege hiervoor foto nr. 65 in het in 1983 verschenen Album Reve.

Hoewel ik mij hiermee in de gevarenzone begeef, vermeld ik hier ook Boudewijns exemplaar van Quattor Poemata (de illegale eerste publicatie van de vier gedichten die door Reve in November 1982 werden voorgedragen in de Brakke Grond te Amsterdam). Over dit werkje, in 45 exemplaren uitgegeven met als imprint Prelum Cui Nomen Brakmoron, schreef Boudewijn in zijn artikel in De Tijd, 4 Februari 1983: "*Een dezer dagen schafte ik mij een kostbaar en uniek Reve anum aan, het bevat vier niet eerder gepubliceerde gedichten. Het prachtige boekje heet Quattor Poemata.*"

Na het citaat van het vers Slapeloos volgde zijn opmerking, doelend op de manier waarop Reve in de pers werd afgeschilderd naar aanleiding van bepaalde uitspraken:

"Iemand die zo mooi kan dichten kan niet écht slecht zijn."

Ironisch genoeg zijn drie van deze vier verzen in de in 1984 verschenen verzamelbundel Schoon Schip opgenomen als onderdeel van 'twee brieven' aan Boudewijn Büch.

Maar het allermooiste item uit de Reve-collectie van Boudewijn Büch was een door de Volksschrijver persoonlijk met de hand uitgeschreven 18-regelig gedicht met de veelzeggende titel ALLES VOOR BOUDEWIJN.

Dit fraaie barokke, woest rijmende gedicht werd vervaardigd op 14 December 1984, de dag dat beide schrijvers te Schiedam hun gezamenlijke, respectievelijk 61 en 36e verjaardag vierden.

Van dit gedicht werd door Boudewijn nimmer, in welke vorm dan ook melding gemaakt; in de briefwisseling wordt er niet over gerept en ook in het wonderlijke boekje Een Decembervertelling - dat verhaalt over deze gedenkwaardige verjaarsvisite - komt het niet voor.

Het vers ALLES VOOR BOUDEWIJN werd nimmer integraal gepubliceerd; in de catalogus werden slechts de volgende vier regels geciteerd:

*Hulde dus aan de jonge zanger
Die van lied en schoonheid zwanger
Op zijn lier tokt in 't struweel:
Voor immer zing' zijn gouden keel*

Dit fraaie handschrift is na een kleine omzwerving weer terug waar het hoort: in het archief van AENIGMA.

Van een uitgave "in leer en op prachtpapier" - om Boudewijn te citeren - droom ik wel eens.

Uiteraard werd in de catalogus ook de correspondentie opgenomen: 16 handgeschreven brieven (met diverse bijlagen!) en een prentbriefkaart van Gerard Reve aan Boudewijn, plus een aantal brieven van Joop Schaffhuizen, verzonden vanuit respectievelijk Frankrijk, Engeland en Nederland.

Deze brieven belandden al gauw in dezelfde collectie waarin zich sinds 1989 Boudewijns brieven aan Reve bevonden. Maart 2003, dus enkele maanden na Boudewijns overlijden, werd de complete correspondentie van de hand gedaan. De complete correspondentie? Och, laat ik het daar maar op houden, veel maakt het niet uit: Joop Schafthuizen liet immers in 1992 niet voor niets in Het Parool noteren dat zich in Reves archief nog "*hele ladingen onverzonden brieven aan die mismaakte dwerg, die Boudewijn Büch*" zouden bevinden.

Drie Reve-gedichten, Boudewijns enige echte volwaardige hommage aan de Volksschrijver, "*geschreven ter gelegenheid van Gerard Reves zeventigste verjaardag en des zangers vijfenveertigste,*" was het waardige (en als zodanig zeker ook bedoelde) sluitstuk van de catalogus Gezicht Op Kerstmis, die ironisch genoeg ook een groot aantal items uit de collectie van Gerard Reve zelf bevatte.

Ondanks het feit dat er op 15 December 1994 in Het Parool (waarom toch altijd Het Parool?) met betrekking tot deze catalogus een nogal badinerend stuk verscheen met de kop Waren Büch En Reve Gisteren Niet Jarig? kwam er vanuit Frankrijk geen reactie op deze 'daad' van Boudewijn.

Integendeel: ik mocht van Gerard Reve via Joop Schafthuizen zelfs de complimenten in ontvangst nemen.

Gerard Reve was ook zo vriendelijk om iets uit 'Boudewijns' catalogus te bestellen.

Nee, het was geen item uit de Reve-collectie van Boudewijn Büch, dat zou te mooi zijn geweest.

Dat was het dus: Boudewijn had vanaf dat moment geen blaadje van de Volksschrijver meer in huis...

Jaren later mijmerde Boudewijn, in zijn boek Een Boekenkast Op Reis, Persoonlijke Kroniek 1998, bij de aantekeningen behorende bij de dag van 14 December:
"Vijftig ben ik nu. Vroeger vierde ik deze dag wel eens 's middags met Gerard Reve bij hem thuis in Schiedam; hij is precies een kwart eeuw ouder dan ik. Dat is allemaal voorbij."

En het was inderdaad allemaal voorbij...

Op 1 Augustus 2001 opende ik, als onderdeel van De Slegte, mijn eigen antiquariaat AENIGMA books & prints, op de Spiegelgracht te Amsterdam.
Boudewijn had mij bij deze ingrijpende stap met raad en daad bijgestaan en we hadden plannen, veel plannen.

Hoe anders zou het allemaal lopen...

Ergens in Oktober 2002 vroeg Boudewijn tijdens een van zijn bezoeken aan AENIGMA, of ik zijn Presser-exemplaar van De Avonden ooit had verkocht.

Deze vraag moest ik met "nee" beantwoorden; in een periode van acht jaar had zich voor dit boek wonderlijk genoeg geen geïnteresseerde aangediend.

Tot mijn verbazing zei Boudewijn dat hij het exemplaar wel terug wilde kopen, wat uiteraard geen probleem was.

Eigenlijk was ik hierover zo verrast dat ik hem vergat te vragen waaróm hij zo plotseling opnieuw 'in Gerard Reve' was geraakt.

Dat kan ik altijd nog eens vragen, moet ik gedacht hebben.

Hoe dan ook: Na een Reve-loze periode van acht jaar had Boudewijn Büch opeens weer werk van de Volksschrijver in huis.

Op 24 Oktober 2002 toonde Boudewijn Büch zijn opnieuw verworven exemplaar van *Reves De Avonden* in een televisie-uitzending van Barend en Van Dorp, die grotendeels was gewijd aan de uitreiking van de een of andere literatuurprijs.

Volgens Boudewijn was *De Avonden* een goed voorbeeld van een klassiek boek uit de Nederlandse literatuur dat nooit een prijs had gekregen, naast *Multatulis* Max Havelaar en de *Camera Obscura* van Nicolaas Beets, van welke boeken ook exemplaren in eerste druk werden getoond.

Overigens vergiste Boudewijn zich; *De Avonden* was wel degelijk bekroond, en wel met de Reina Prinsen Geerligsprijs, de prijs voor het beste debuut van het jaar; men denke aan de tekst op het zo verrekte zeldzame buikbandje.

Ruim een week later, 2 November 2002, was ik - zoals later bleek voor de allerlaatste keer - bij Boudewijn op bezoek.

Op dat moment waren de contacten vrij intensief, er was veel te bespreken en weer vergat ik hem te vragen naar het hoe en waarom van het exemplaar van *De Avonden*.

We onderhandelden over een nieuwe collectie werk van eigen hand die voor mij klaar stond, we hadden het over de plannen voor ons boek *Muziek en Papier* (niets van doen met *Reve*, maar toch), en natuurlijk over de publicatie van *RIMBAUD, RIMBAUD*, zijn zojuist afgeronde verzenbundel waaraan hij 18 jaar had gewerkt.

"Als er een God bestaat heet hij Jean Nicolas Arthur Rimbaud" zo schreef Boudewijn jaren geleden in een brief aan *Reve*...

Of ik nog ergens een exemplaatje van *De Neurasthenicus* had, vroeg Boudewijn tussen neus en lippen door, doelende op Herman Gerard De Cocks *De Kleine Neurasthenicus, Beknopte Handleiding tot een Ordentelijk Leven* uit 1922.

Alweer zo'n malle vraag, dacht ik, want ik wist maar al te goed wat voor wonderlijk werkje dat was, en vooral welke invloed dat kleine boekje (De Kleine Zenuwlijder, handleiding tot een Fatsoenlijk Leven, zoals het in De Avonden genoemd werd) heeft gehad op het werk van de jonge Gerard Kornelis van het Reve.

Ik antwoordde dat ik dat even moest nakijken.

Enkele dagen voor zijn dood belde Boudewijn mij op vanuit een plaatsje in het oosten van het land, waar hij moest zijn voor een optreden in het kader van zijn theatertournee.

We spraken af om de daaropvolgende zaterdag, de 23ste November, wat zaken af te handelen: de manuscripten, de boeken, de verzen en ook dat exemplaatje van De Kleine Neurasthenicus, dat ik nog voor hem bleek te hebben.

Maar zaterdag 23 November kwam Boudewijn niet...

"Die zijn leven zoekt, zal het verliezen," las ik later op de voorlaatste pagina van het voor Boudewijn bestemde exemplaar van De Kleine Neurasthenicus.